Akaun Pelaburan di bawah IFSA

Kewangan Islam, melalui penawaran pelbagai kontrak berlandaskan Syariah, berada pada kedudukan yang baik untuk menyediakan perkhidmatan kepada sektor ekonomi benar dan memenuhi keperluan dinamik para pelanggan. Pengenalan akaun pelaburan oleh bank-bank Islam merupakan satu langkah penting dalam merealisasikan potensi ini. Akaun pelaburan menawarkan saluran pelaburan baharu yang boleh memenuhi pilihan risiko-pulangan yang lebih pelbagai bagi pelabur, lantas menyumbang kepada pembiayaan keusahawanan dalam sektor ekonomi benar. Bagi bank-bank Islam, akaun pelaburan merupakan sumber pendanaan baharu yang membuka peluang kepada mereka untuk menyalurkan dana dengan cekap kepada aktiviti yang produktif melalui aplikasi kontrak Syariah yang lebih meluas seperti kontrak pembiayaan berasaskan ekuiti. Ini seterusnya akan memperluas peranan bank-bank Islam sebagai pengantara kewangan dalam menggalakkan pertumbuhan dan pembangunan ekonomi.

Rencana ini bertujuan memberikan gambaran mengenai konsep dan ciri utama akaun pelaburan, implikasi kepada pelanggan dan bank-bank Islam, serta langkah-langkah yang diambil industri perbankan Islam untuk menyediakan mekanisme pasaran yang cekap dalam penawaran produk akaun pelaburan.

Akaun Pelaburan sebagai Penawaran Produk Baharu kepada Pelanggan

Perbezaan yang jelas antara akaun pelaburan dengan akaun deposit di bawah Akta Perkhidmatan Kewangan Islam 2013 (Islamic Financial Services Act 2013, IFSA) merintis perencanaan untuk mempercepat pertumbuhan akaun pelaburan sebagai suatu kelas aset dan sumber pendanaan berlandaskan Syariah yang unik bagi bank-bank Islam. Pelanggan yang sanggup mengambil risiko yang lebih tinggi boleh memilih untuk menyimpan dana lebihan mereka dalam akaun pelaburan. Berbeza dengan deposit Islam yang boleh dikeluarkan atas permintaan dan dijamin oleh Perbadanan Insurans Deposit Malaysia (PIDM), pelanggan akaun pelaburan boleh melabur dana mereka untuk tempoh yang lebih panjang dan berpeluang meraih pulangan yang lebih tinggi, namun tertakluk kepada syarat-syarat pengeluaran yang lebih terbatas.

Akaun pelaburan boleh distrukturkan mengikut profil risiko dan pulangan yang berbeza, bergantung pada ciri aset yang menjadi sandarannya. Dana yang diperoleh boleh disalurkan kepada pelbagai jenis pembiayaan, bukan sahaja pembiayaan berasaskan hutang, malah pembiayaan berasaskan ekuiti serta pendanaan usaha niaga berdaya maju di bawah kriteria kredit yang lebih luas (contohnya, usaha niaga di luar had penumpuan atau *concentration limits*, sesebuah bank Islam), sejajar dengan ciri penyerapan risiko akaun pelaburan. Dari segi jenis aset yang dibiayai, dana tersebut boleh disalurkan kepada aset tertentu seperti pembiayaan perdagangan kepada pengeksport individu, atau kepada sesuatu portfolio aset seperti pembiayaan kepada suatu kumpulan perusahaan kecil dan sederhana.

Akaun pelaburan merupakan saluran tambahan bagi usaha niaga mendapatkan pembiayaan selain daripada dana ekuiti swasta dan dana modal usaha niaga. Tahap pulangan kepada pelanggan bergantung pada prestasi aset sandaran, dengan pulangan lebih tinggi boleh dijana daripada struktur pembiayaan berasaskan ekuiti serta strategi pengurusan modal dan mudah tunai yang lebih cekap oleh bank-bank Islam. Bentuk pulangan akaun pelaburan ditentukan oleh jenis kontrak Syariah yang digunakan. Kontrak-kontrak tersebut pada amnya tergolong dalam kategori berikut:

- Kontrak Musyarakah (perkongsian untung dan rugi) – keuntungan dikongsi antara pelanggan dengan sesebuah bank Islam berdasarkan nisbah yang dipersetujui dan kerugian ditanggung berdasarkan jumlah modal yang disumbangkan;
- Kontrak Mudarabah (perkongsian untung dan penanggungan rugi) – keuntungan dikongsi antara pelanggan dengan sesebuah bank Islam berdasarkan nisbah keuntungan yang dipersetujui, manakala kerugian ditanggung sepenuhnya oleh pelanggan sebagai penyumbang modal tunggal; atau
- Kontrak Wakalah (perwakilan) – keuntungan diberikan kepada pelanggan selepas mengambil kira pembayaran yuran perwakilan (dikenakan ketika jumlah prinsipal mula dilaburkan atau ketika pulangan dijana) dan fi prestasi diberikan kepada bank Islam apabila pulangan melebihi suatu tanda aras yang dipersetujui.

Dua jenis akaun pelaburan utama yang ditawarkan oleh bank-bank Islam di Malaysia ialah akaun pelaburan terhad dan akaun pelaburan tidak terhad. Akaun pelaburan terhad (restricted investment accounts, RA) membolehkan pelanggan menentukan mandat pelaburan dan memilih aset sandaran untuk tujuan pendanaan. Selaras dengan parameter pelaburan yang lebih terbatas, tempoh matang RA perlu sepadan dengan tempoh pemegangan aset sandaran yang dipilih, dengan sekatan tambahan ke atas pemegang akaun untuk mengeluarkan dana mereka sebelum tempoh matang. Akaun pelaburan tidak terhad (unrestricted investment accounts, UA) pula membolehkan bank-bank Islam menentukan mandat pelaburan dan struktur akaun pelaburan, yang mungkin melibatkan penggabungan UA yang berlainan untuk dilaburkan dalam pelbagai portfolio aset sandaran, sebagai pertukaran bagi syarat pengeluaran yang lebih fleksibel oleh pelanggan. Meskipun akaun pelaburan boleh disuaipadankan untuk memenuhi keperluan dan pilihan kumpulan pelanggan yang pelbagai, pelaburan tersebut tidak dijamin oleh PIDM. Di bawah IFSA, perbezaan penting antara UA, RA dan akaun deposit perlu diperjelaskan oleh sesebuah bank Islam dalam aspek operasi dan juga urus niaganya dengan pelanggan. Gambar Rajah 1 menunjukkan produk-produk utama yang ditawarkan oleh bank-bank Islam.

Gambar Rajah 1

Penawaran Produk Utama oleh Bank-bank Islam

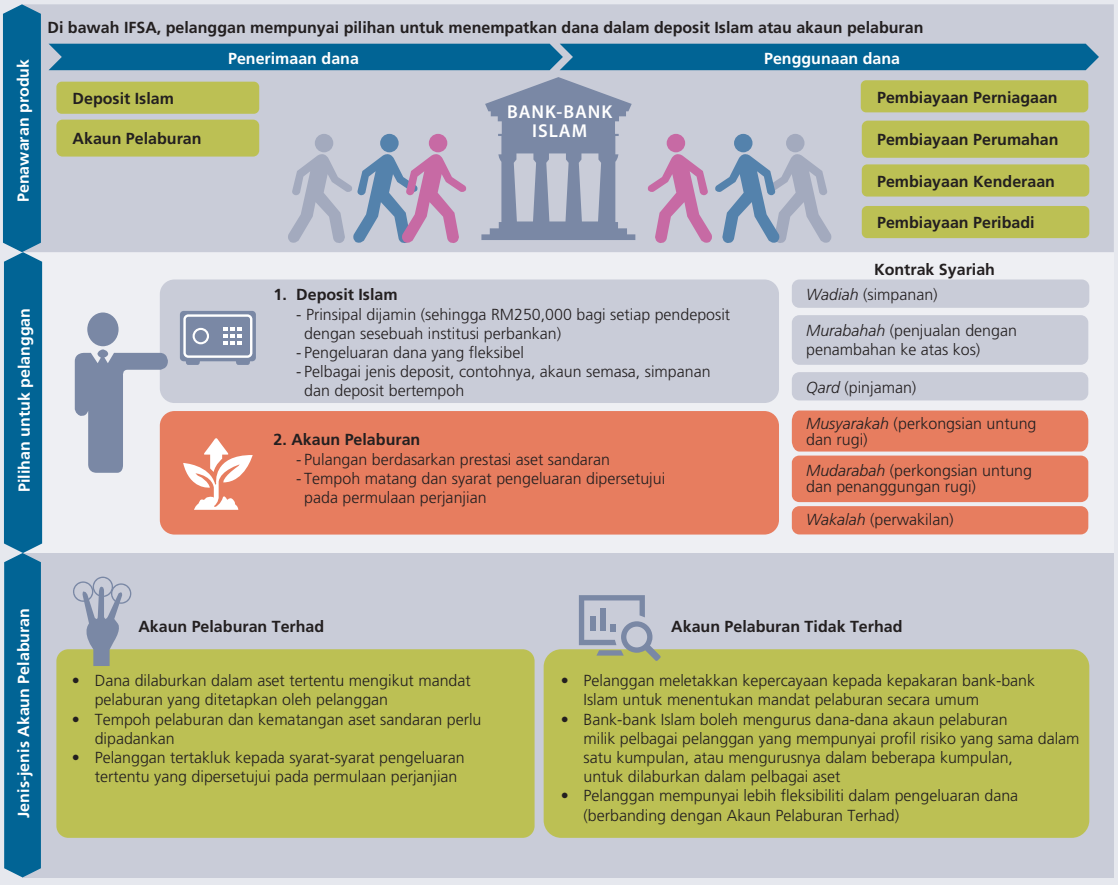

Pengurusan Akaun Pelaburan oleh Bank-bank Islam

Pengurusan akaun pelaburan adalah tertakluk kepada dasar mengenai akaun pelaburan yang dikeluarkan oleh Bank pada bulan Mac 2014. Dokumen dasar tersebut menggariskan keperluan kecukupan modal dan mudah tunai bagi akaun pelaburan yang mencerminkan sifat penyerapan risikonya, keperluan penzahiran tambahan yang setara dengan risiko yang ditanggung pemegang akaun, dan tanggungjawab bank-bank Islam untuk mengurus pelaburan mengikut prinsip pelaburan yang berhemat. IFSA juga melindungi kepentingan pemegang akaun pelaburan dengan memberikan keutamaan kepada

pemegang akaun untuk membuat tuntutan terhadap aset sandaran yang dibiayai sekiranya berlaku pembubaran aset sandaran. Khususnya, IFSA menetapkan aset sandaran hendaklah dilindungi (ring-fenced) bagi memenuhi tuntutan pemegang akaun pelaburan. Gambaran keseluruhan mengenai pengurusan akaun pelaburan ditunjukkan dalam Gambar Rajah 2.

Gambar Rajah 2

Peranan Pengantaraan Bank-bank Islam dalam Pengurusan Akaun Pelaburan

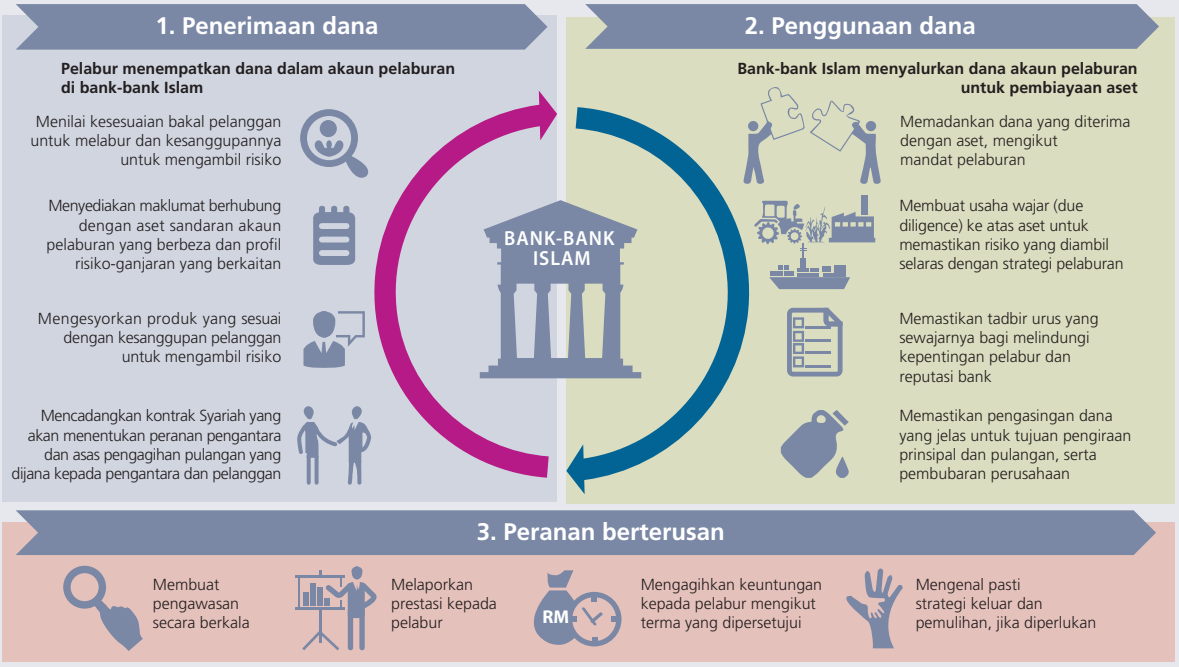

Penawaran Akaun Pelaburan Secara Cekap Melalui Platform Akaun Pelaburan

Strategi utama untuk mendapatkan penyertaan padu pelabur berpotensi dan menyedia akses seluas mungkin bagi usaha niaga pelaburan dan institusi penaja prospektif adalah dengan memanfaatkan infrastruktur yang dikongsi bersama dalam penawaran akaun pelaburan. Perkongsian infrastruktur boleh mengurangkan kos permulaan yang sepatutnya ditanggung oleh setiap bank Islam dan pada masa yang sama menyediakan asas untuk meningkatkan kecekapan pada masa akan datang. Platform Akaun Pelaburan, yang akan dibangunkan oleh industri perbankan Islam, akan berfungsi sebagai platform berpusat yang melibatkan pelbagai bank, yang membolehkan pelanggan mengakses dan memilih daripada pelbagai usaha niaga yang ditaja bank-bank Islam yang berbeza, untuk membuat pelaburan dan memantau pelaburan mereka. Platform tersebut, akan beroperasi menggunakan infrastruktur yang sama seperti perbankan Internet dan mudah alih, dilengkapi ciri inovatif berikut:

- Pelbagai pilihan usaha niaga yang berdaya maju – Usaha niaga yang tersenarai di platform ini akan dinilai dan disaring terlebih dahulu oleh bank Islam penaja. Semua usaha niaga yang tersenarai adalah berlandaskan Syariah.
- Kawalan terhadap kualiti maklumat dalam membuat keputusan – Setiap usaha niaga yang tersenarai akan disertakan maklumat penting untuk membantu pelanggan membuat pilihan pelaburan. Maklumat ini perlu mematuhi piawaian penzahiran minimum yang turut meliputi penerangan mengenai usaha niaga, syarat pembiayaan (seperti tempoh pembiayaan dan nisbah perkongsian keuntungan), anggaran kadar keuntungan dan tahap risiko usaha niaga seperti yang dikategorikan oleh bank penaja.
- Kemudahan urus niaga – Pelanggan boleh menyaring pilihan mereka mengikut jenis usaha niaga yang ingin dilabur, berdasarkan faktor seperti industri yang mendasarinya, lokasi usaha niaga,

tahap risiko dan tempoh pembiayaan. Pelanggan juga boleh menyaring usaha niaga pelaburan berdasarkan pilihan bank Islam yang menjadi penaja sesuatu usaha niaga.

- Penilaian kesesuaian – Bank penaja akan menilai kesesuaian pelaburan yang ingin dibuat berdasarkan tahap kesanggupan mengambil risiko dan kedudukan kewangan pelanggan. Walau bagaimanapun, keputusan sama ada hendak meneruskan pelaburan atau tidak masih terletak di tangan pelanggan tersebut. Mana-mana pelanggan yang memilih untuk meneruskan pelaburan yang tidak selaras dengan penilaian kesesuaian bank penaja akan diberikan peringatan sewajarnya mengenai risiko yang terbabit.
- Pemantauan yang kerap – Pelanggan akan diberikan laporan prestasi usaha niaga mereka sekurang-kurangnya dua kali setahun. Laporan itu turut mengandungi penilaian oleh bank penaja mengenai risiko yang mungkin timbul berkaitan dengan usaha niaga tersebut.

Platform Akaun Pelaburan akan ditadbir oleh sebuah entiti yang ditubuhkan oleh bank-bank Islam. Entiti tersebut akan bertanggungjawab untuk menyelaras dan mengurus penyenaraian usaha niaga pelaburan oleh bank Islam penaja. Setiap bank Islam penaja yang menggunakan platform tersebut masih tertakluk kepada tanggungjawab fidusiari kepada pemegang akaun pelaburan melalui akaun pelaburan yang ditawarkan di bawah platform itu. Gambar Rajah 3 menunjukkan mekanisme umum Platform Akaun Pelaburan.

Gambar Rajah 3

Mekanisme Umum Platform Akaun Pelaburan

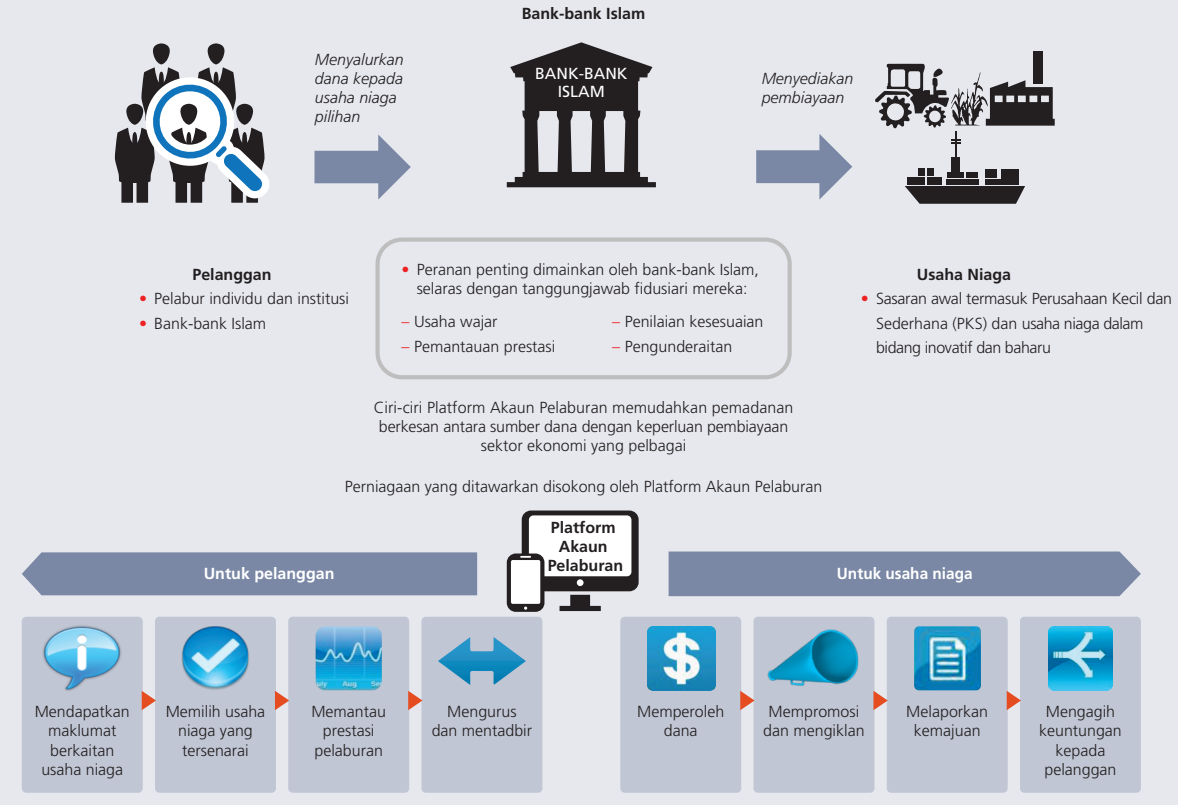

Platform tersebut akan disepadukan dengan infrastruktur pembayaran sedia ada dan sistem teknologi maklumat bank penaja bagi memastikan pemindahan dana secara cekap daripada pelanggan pada peringkat permulaan tempoh pembiayaan, serta pembayaran balik prinsipal dan sebarang keuntungan pada akhir tempoh pembiayaan. Ciri penting yang membezakan platform tersebut dengan platform lain, seperti platform pendanaan yang diperoleh daripada orang ramai (crowd-sourced funding), ialah penglibatan bank sebagai pengantara kewangan dalam urus niaga.

Platform Akaun Pelaburan dijangka menambah peluang penyertaan pengguna berdasarkan perkongsian risiko, dengan memberikan keyakinan yang lebih tinggi terhadap pembiayaan aktiviti keusahawanan serta aktiviti ekonomi yang lain. Dalam jangka masa panjang, kejayaan platform ini boleh merintis kepada penawaran pembiayaan dalam pelbagai mata wang bagi usaha niaga di luar Malaysia.

Pelaksanaan akaun pelaburan secara berkesan, yang disokong Platform Akaun Pelaburan, merupakan satu lagi inisiatif strategik untuk memacu pembangunan kewangan Islam dalam menyokong aktiviti ekonomi benar. Ini boleh dicapai melalui struktur pembiayaan inovatif yang lebih luas dengan peranan penting dimainkan oleh bank-bank Islam.